MÜZAKİRƏ VƏ DİSKUSSİYA
ОБСУЖДЕНИЯ И ДИСКУССИИ
DEBATES AND DISCUSSIONS

rbaycan)[*]

M.T.ZEHTABİNİN "İRAN TÜRKLƏRİNİN ƏSKİ TARİXİ" KİTABINDA AZƏRBAYCAN MƏSƏLƏSİ

Xülasə

Bu m qal d razisind n q dim zamanlardan b n d Az rinin tarixin dair XX y rli bir professor M h mm 2000-ci ild (II cild) T brizd ski lifba il n rinin s rind n b n t qdir tl rind n biri onun Az sind ya ma rinin tarix v m d niyy tin tamamil yeni ya - m sind ri, d biyyat c miyy t nas d n az razisin g lm silli ol r find rini id- dia edirl r. M qal d M.T.Zehtabinin bu kimi lill rl t nqid si v rin g lm yox, m hz bu q dim tor- paq rh v t hlil edilir.

Açar sözlər: *Az ri.*

professor M h mm rkl rinin s ri n q dim bulunad hat edir v dqiqat s sl m hm c r rzind hr sidir. V t ni Az r- baycana, onun tarixin , dilin , m d niyy tin - c y z milli t f malik f dai t r iki Az rbaycanda h yat v m kt - qila- dan sonra uzun ill - -t dris f aliyy tl ri il m kil n s rini bu s tirl llifin Tehranda diplomatik xidm ti v zif si il laq xs n t

[*] Az rbaycan, Az rbaycan Milli Elml AMEA) F ls f direktor f ls f f ls f doktoru, dosent. E-mail: emadatli@gmail.com

v y rli s rinin n icaz n-
caq prezident M.Xat vi informasiya vasit l rind n
yy n q d hdudiyy tl rin yum -
sind s rinin 1500 s hif lik birinci cildini hicri- msi t qvimi il 1377-
ci ild (1998) T brizd n
h m d mizd elmi ictimaiyy tin diqq tini c
edil risind q d du
ricisi idi.
sini bu s tirl llifin t qdim
ed nd Almaniyaya s f r ged c
n m di. N k ed bil c
t k bizl r
m k m n n b mani-
ya rd m -
kild v fat etdi.
rmi, S m d Purmus vi,
Miryusif Mus l s rin ikinci cildinin mate-
rial rtib edilm si v n laq ri f ri-
n yetirdil r.
siz ki, M.T.Zehtabi q fl t s
cildini xeyli t kmill c k, n l ris c kdi. Buna bax-
mayaraq, s rin ikinci cildi d birinc kl ri ortaya
tarixi m nb l r r ir si il yen d elmi
ictimaiyy td d
rinin q
Hind-Avropa dillil lm sind n vv l-
ki t qrib
2. Miladdan 900 il vv bul
srin d k.
M.Zehtabi istinad etdiyi tarixi m nb l r) ilk
q bil l rqd n bu torpaqlara g li -
d vv g -
l rind m sk d sami
m d niyy tl d
d niyy tl kild
r, elamlar, hurril r, kassil r, gil-
zanlar, savirl r (sabirl r), kutil r, lullubil r, ellipil s.
2. Sami dillil r: firaunlar, y hudil r, assuril r, akkadlar, k ldanil r, aramey-
l r v s.
tl rbaycan
v ri il laq d

d z ngin m d niyy
tl hl rin tarix v
m d niyy tinin, ad t- n n l rin
M.T.Zehtabinin fikrinc , h r mill tin v t -
dig r yunan t n alim qeyd edir ki, Z r-
-
zif si
rbaycanda t bii qaz v neft z nginliyin , t dan isti-
fad si d el n q
At(od)+ . IV srd , H xam m nil r) son
rl rind h -
xs Atropat elind eyni zamanda dini r hb r v zif -
d-
d s v zif nin, m li, *Atropat* satrap
Atro - vv l Az rd -
dur v dd
istinad edir. Qeyd ed
C nubi Az rbaycan inqilabi-demokratik h r mala
Seyid C f v ri il r -
nas v rbaycan milli h r ka
1945-1946- rd Az ku -ci
-d rejimi t r find n T brizd
Az r dim tarixin aid qiym tli m nb s ri 1946-
T brizd ski lifba il Az rbaycan dilind n -
rin istinad ed r ki, Atropat Az rbaycan mill tinin
bu k lm iki hiss -
d n ibar tdir: *atr* *pat* ed likl , *Atropat* hafizi,
kdir
Az rbaycan lif tarixi m rh l l rd rql rl
toxunan M.T.Zehtabi qeyd edir ki, bu ad r r bl diril r k
Az rbaycan klin daha sonralar farslar v az rbay l ri bu
k lm ni *Az rbaycan*, yaxud *Az rbayqan* klind r (Zehtabi, 2000: 23).
hlil v ed

h miyy t d k sb etm y dric likl , o-
rbaycan xal

M.Zehtabinin ikinci n tic pa-
lm *Atropat* klin *-an*
Atropatan nil rd
Az rbayqan v r bl rd is *Az rbaycan* klind *An* k lm
min il vv l *-lar, -l r* l n-
dir. Dem li, *Atropatan* dur. Atro-
patan k lm sind ki *an* fars v erm ni dilind - vv ll
dilind *Pat* hiss si d q rin dilind
m n *patsi*

M..Zehtabinin fikrinc , *Atropaten* k lm si 4 hiss d n olan sl q
m n si *od* ismi (*od* ot kimi t l r),
ikinci hiss si *r* si *pat* (qorumaq) feili v sonuncu hiss si *an*
(c lm nin h m fars, h m d dill rind eyni m na
k olar v bu iki dild bel r k k lm l indi
d r k h r k k lm l r

Qeyd edilm lidir ki, rd d-
qi lif fikirl sas n b nz r
rgil r. M s l s
s rind razini yunan v rum t dqiqa
nd
bu yerl r Atropat, b z n d Atropaten deyirdil r. Sasanil r
za rpatqan deyilirdi, sonralar is Az rbayqan v Az rbayca
(Pirniya, 1994: 2624).

nd xsin
b lk d m d dini r hb
bel likl , *Az rbaycan* k lm n
q rd fa-
dd -
r s hay dd tl
2000: 24).

Bel likl lm sinin sl m -
dur, dem k, h r mill tin v t
d Az r-
bay t

M.T.Zehtabi bu d y yi il laq -
dar Az t dqiqatlardan da b r-
As (az)+ r+bay+can (xan) n meydana g ldiyini ir li

n t tini bildirm

i bel ifad

etdikl xsusi yerl rd edirdil r v bu v zif

razisind -

l ff sat

dd s l q b n bizim ziz V t

Az rbaycan,

1946: 49). M.Zehtabinin h m bu, h m d r s rl rind daim t sdiql diyi fikir budur ki, Az rind d Az r-bay rinin v t

d K sr vid leyhin idi. H qi-q t n d

Qeyd ed k ki, Az nin yerli
bu v ya dig f kkirl d n M h mm
R sulzad , Mirz Bala M mm dzad , M mm d H s n V liyev, Rza Nur v -
la r. M s l sulzad d
Mi bul etm k olar (R sulzad ,
1990: 32). M.B.M mm dzad d Az rd -
ma z riyy , Az rbay dim
cdad banlar, kaspil
Az dimd z riyy sini sonralar Yusif Yu-
ddin Qeybullayev, Firudin C s-
t v rimiz d
r. M s l l
ri Az rbaycan razisin k nardan g k d s hvdir,

-157). Eyni fikirl ed n Yusif Yusifov v Mahmud
r Az halisidir (Az rbaycan
tarixi, 1994: 76- 1994: 5-8).
Az r-
baycan razisind miladdan vv lki srl rd tl rd
Atropatend d g ldiyi n tic l
r find n birm tin diqq -
rin h r zaman
h miyy lif s

ƏDƏBİYYAT

1. Az rbaycan tarixi. D rslik.
rn
2. rbaycan VII-IX srl rd
3. dim tarixind n. T briz.
4. rn
5. Ankara: Yeni

6. tarix-e mof ss l- -e q dim. 3
cildd , III cild. Tehran: Donyaye-ketab.
7. R sulzad rbaycan d
nclik.
8. rinin ski tarixi. I cild. T briz:
N - r.
9. rinin ski tarixi. II cild. T briz: N -e
xt r.

Тема Азербайджана в книге М.Т.Зехтаби «Древняя история иранских тюрков»

Резюме

2000 (II

-

-
-

-
-
-

Ключевые слова:

Eynulla Madatli (Azerbaijan)

The Question of Azerbaijan in the Book "Ancient History of Iranian Turks" by M.T.Zehtabi

Abstract

The paper deals with a very valuable scientific research concerning History of Turkic peoples especially Azerbaijani Turks, living in the Iranian territory since the ancient times. It was written in the of the XX

2000 (II volume) in two volumes in Tebriz. One of the most distinguishing points of the book is that it is written in Azerbaijani Turkish, at the same time, a completely new approach to the history and culture of Iranian Turks is put forward in it. For most of Iranian historians, linguists, specialists in Literature studies and anthropologists claim that Turks, as well as, Azerbaijanis are outlanders in Iranian territories and are of (Arian) Iranian origins who were later assimilated to Turks by foreign invaders. The paper interpretes and analyzes how M.T.Zehtabi criticizes such kind of groundless claim with his solid and credible academic sources and proves. Turks to be not latecomers, but aboriginal natives living in these ancient Iranian lands.

Key words: *Azerbaijan, Zehtabi, Mad, Atropat, Iranian Turks.*